

Guido Lurquin

ZAKBOEK
VOOR DE

VIJVER
TUIN

Vijvers en waterpartijen
voor elke tuin

Lannoo

inhouds- tafel

Voorwoord - Een vijver maakt de tuin pas echt af	10
01 Water als biotoop	15
02 Eenvoudige minivijvertjes De beplanting van je minivijvertje	19 29
03 Spiegelingen vergroten de tuin Basisregels voor succesvolle spiegeleffecten	35 38
04 Biotoopvijvers voor inheemse natuur	43
05 Plaats bepalen en aanleggen	51
06 Water in beweging Waterplanten die van stroming houden	63 71
07 Een vijver hoeft niet altijd helemaal vol te zijn	79
08 Filteren om de natuur te helpen	87
09 Vijvers speciaal voor mensen en voor vissen Koivijvers	95 103
10 Waterpartijen meer ecologisch maken	105
11 Diertjes in de vijver	113

12	De juiste vijverplanten kiezen: mooi en nuttig	123
	Drijfbladplanten	127
	Drijfplanten	129
	Moerasplanten	130
13	Vissen voor je vijver	135
14	Een eenvoudig onderhoudsplan	141
15	Plantenfiches	151
	Toppers onder de zuurstofplanten	152
	Toppers onder de zuiverende moerasplanten	156
	Toppers onder de bloeiende vijverplanten	160
	Toppers onder de waterlelies	168

ZAKBOEK VOOR DE VIJVERTUIN

VOORWOORD

Een vijver maakt de tuin pas echt af

Een tuin met waterelement, klein of groot, heeft altijd iets voor op een tuin zonder. In een hof met water is veel meer te beleven. Het spiegelende, maar ook rimpelende en zich altijd anders gedragende watervlak brengt beweging. Water trekt aan, geeft leven, is leven. Een saai grasveld, een verloren hoekje in een stadstuin, een ongezellig terras... leg er een vijver(tje) aan en zie wat er gebeurt. Een vijver, je hoeft er niet bang voor te zijn. Aan een goed aangelegde waterpartij heb je vaak beduidend minder werk dan aan hetzelfde oppervlak siertuin.

KIES VOOR JEZELF EN VOOR DE NATUUR

Bij waterelementen wordt water gebruikt om de tuin te verruimen en te verlevendigen. Waterelementen voegen vormen en effecten toe en in de zomer zorgen ze voor een aangenaam verkoelend effect. Ecovijvers worden aangelegd om onze inheemse natuur te helpen. Voorbeelden ervan zijn vijvers speciaal aangelegd voor amfibieën of libellen, maar het is ook mogelijk een bestaande vijver meer ecologisch te maken met enkele eenvoudige ingrepen.

Extreme weersituaties – we zien ze meer en meer. Hitterecords worden gebroken, hittedagen en hittegolven komen de laatste decennia vaker voor. Vertoeven in een 'lege' tuin met alleen een terras en een gazon is niet zo leuk wanneer het heet is, en een parasol biedt weinig soelaas. De meest aangename tuin is er dan eentje met bomen en water, die zorgen voor een verkoelend effect en temperen het klimaat.

Anderzijds zien we ook veel langere regenperiodes, waar het belangrijk is om regenwater zoveel mogelijk op te vangen. In een regenton kunnen maar enkele honderden liters water; in een

ondergrondse tank kunnen maar een aantal duizenden liters. Daarom is het logisch een vijver aan te leggen waarin de regenton of (ondergrondse) tank overloopt. En de vijver loopt dan over naar een infiltratie die naast of rond de vijver ligt of zelfs gedeeltelijk onder de vijver kan liggen, om ruimte te besparen. In dat geval is het belangrijk dat er ballast gelegd wordt op de waterdichting zodat die niet naar boven gedrukt kan worden.

ZIJN VIJVERS WATER- VERSPILLING?

Nee. Vijvers lopen in onze streken meer over dan dat er te weinig water in zit. Het water van de vijver kan gebruikt worden om planten te begieten. Er is minder water nodig om een vijver vol te houden dan om een gazon groen te houden. Tijdens droge zomers kan het nuttig zijn vijvers bij te vullen, maar je kunt ook een lagere waterstand aanvaarden. Zeker wanneer je een vijver maakt die speciaal is aangepast aan een variërend waterpeil zal dit weinig storen.

ZAKBOEK VOOR DE VIJVERTUIN

04

**BIOTOOPVIJVERS
VOOR INHEEMSE
NATUUR**

Biotoopvijvers voor inheemse natuur

Een amfibieënvijver leg je liefst aan op een plaats waar het wilde dierenleven zo weinig mogelijk gestoord wordt. De vijver kan het best beschut liggen; zo wordt het microklimaat gunstig beïnvloed. Hagen, muren of omheiningen zorgen ervoor dat de plas uit de wind ligt en de temperatuur er wat hoger wordt. Je kunt het best een zonnig gelegen plaats kiezen. Het water warmt dan snel op en veel soorten planten gedijen er. Het dierlijk plankton en de amfibieën houden van warmte. Een zonnig gelegen poel is soortenrijker dan een beschaduwde.

De langste zijde van de kikkerbiotoopvijver ligt in het ideale geval west-oost. Dan kunnen de zonnestralen er langer bij en zo voor de opwarming van het water zorgen. Dat doet zowel de waterplanten als de koudbloedige diertjes goed. Om dezelfde reden dien je ervoor te zorgen dat de open waterzone aan de noordkant van de vijver ligt. Met open waterzone wordt het gedeelte van de vijver bedoeld dat onbeplant blijft, dus waar het wateroppervlak zichtbaar blijft en de zonnestralen in de diepte kunnen dringen. Wanneer je de open waterzone aan de zuidkant zou plaatsen dan zouden, zeker in de vroege lente, de randplanten er te grote schaduwen op werpen.

Wat betreft de vorm van je biotoopvijver zal persoonlijke voorkeur vaak een rol spelen. Een onregelmatige glooiende vorm ziet er het meest natuurlijk uit en zorgt voor lange oevers. Maar maak de vorm niet te ingewikkeld. Biotoopvijvers kunnen het best enigszins komvormig worden uitgegraven met één of meer zwak hellende oevers. Er is echter niet altijd voldoende ruimte om op deze manier genoeg diepte te bereiken. Je kunt bij plaatsgebrek trapvormig werken (langs één of meerdere zijden), bijvoorbeeld een niveau van 20 à 25 centimeter diep (zeer belangrijk voor libellen), een zone van 50 centimeter diep en een zone van 70 centimeter diep.

Zo'n trappenvijver heeft veel voordelen: je bereikt snel een grote diepte en de vijver is gemakkelijk toegankelijk voor onderhoud. In kleine biotoopvijvers kan er met plantmandjes gewerkt worden, wat misschien niet erg natuurlijk overkomt, maar toch veel voordelen biedt wat betreft verzorgingsgemak. De oever die het langst door de zon beschenen wordt, kun je het best zacht glooiend aanleggen.

Amfibieën houden van schuilplaatsen buiten de vijver. Leg wat sprokkelhout in de buurt van de vijver en leg daarop loof, grasmaaisel of compost. Padden en salamanders zullen er dankbaar voor zijn en ook egels zullen het waarderen. Een hoop stenen en/of rottend hout in een hoekje zal ook een geliefde pleister-

plaats worden voor veel nuttige dieren. Naast de functie als vochtige, warme schuilplaats is er ook de aanwezigheid van voedseldiertjes zoals wormen, pissebedden en slakjes. Ja, padden zijn echte slakkenverdelgers en werden daarvoor lang geleden op markten verkocht om in ommuurde stadstuintjes te plaatsen.

Komen er ondanks al je inspanningen geen amfibieën naar de plas, dan zij het zo. Haal ze in geen geval ergens weg. Zij zijn bij wet beschermd en je mag ze niet vervoeren. Je hoeft echter niet te treuren. Des te meer insecten zullen er zich namelijk ontwikkelen en het oppervlak zal weldra wemelen van schaatsenrijders en schrijvertjes, terwijl waterjuffers en libellen door de lucht zullen suizen.

Libellen en waterjuffers worden aange- trokken door allerlei vijvers en water- partijen, maar wanneer je ze een echt interessant leefgebied wilt bieden, zorg je voor een rijke beplanting en helder water. Belangrijk is de aanwezigheid van plantenstengels die vanuit het water in de lucht priemen. Daar kruipen de nimfen naar boven om te transformeren tot een vliegende libel of waterjuffer.

Zacht glooiende oevers zijn erg aantrek- kelijk voor libellen. Zij zonnen op de oevers en vangen er prooien. De afwisse- ling met meer steile oevergedeelten laat ook een gevarieerde plantengroei toe.

Diversiteit in de niches is belangrijk. Zorg voor zonnige, beschutte plaatsen met stenen in en uit het water, takken die in en uit het water liggen, stronken... Nuttig voor veel libellensoorten is de aanwe- zigheid van struiken en bomen in de buurt. Voor **pantserjuffers (*Chalcolestes*)** 01 zijn over het water hangende tak- ken belangrijk. Wel opletten met wilgen; die groeien vaak te snel en laten te veel blaadjes in het water vallen. Dat is giftig voor een deel van het waterleven. Houd wilgen dus zeker onder controle en snoei ze terug. Voor de **blauwe glazenmaker (*Aeshna cyanea*)** 02 en de **bruine gla- zenmaker (*Aeshna grandis*)** 03 is de aan- wezigheid van wortels of dode boomtak- ken in de vijver gunstig.

Bomen en struiken kunnen het best aan de noordzijde van de vijver en er enkele meters van verwijderd staan, zodat ze niet te veel schaduw op het water werpen. Sommige libellen leggen eieren in het water, andere stoppen ze in onderwaterplanten, andere in de boven het water uitstekende plantendelen... De aanwezigheid van krabbenscheer is erg belangrijk voor de voortplanting van de groene glazenmaker (*Aeshna viridis*), die er eitjes in legt. De larven van de **rombouten (*Gomphus*)** **04** graven zich overdag in de bodem in en hebben dan ook behoefte aan een zanderige bodem.

Een van je eerste bezoekers zal de **plat-buik (*Libellula depressa*)** **05** zijn. Deze libel legt haar eieren in pas aangelegde vijvers. Al tijdens het vullen van je vijver komt het lichtblauwe mannetje op verkenning. Andere soorten zullen volgen. De verscheidenheid aan planten en dieren in de libellenvijver kan erg groot worden en stijgt continu tijdens de eerste jaren na de aanleg. Vaak zullen er spontaan zeldzame soorten arriveren en in de plas gaan gedijen.

Een waterjuffervijver kan vrij klein zijn. Soorten zoals het **lantaartje (*Ishnura elegans*)** **06**, de **azuurjuffer (*Coenagrion puella*)** **07** en de **vuurjuffer (*Pyrrhosoma nymphula*)** **08** kunnen zich al voortplanten in heel kleine watervolumes, zelfs in PE-kuipen. In het ideale geval liggen er niet ver van de vijver plaatsen waar veel kleine vliegende insecten voorkomen, zoals stukken niet-gemaaid hoog grasland, gedeelten met biezten of heide, ruigtes

met bijvoorbeeld netels en bramen, en bomen en struiken ergens in de omgeving.

NYMPHAEA 'LAYDEKERI FULGENS'

Is een van de allerbeste oude variëteiten. Bloeit vroeg in de lente en gaat door tot laat in de herfst. De bloemkleur is levendig bourgognerood. De meeldraden zijn diep oranje met goudgele helmknoppen. Spijtig genoeg bestaat er binnen de Laydekeri-groep nogal wat verwarring. Probeer de echte originele 'Laydekeri Fulgens' op de kop te tikken. De diameter van de bloemen geeft uitsluitsel. Bij de 'echte' is die 13 tot 15 centimeter, wat beduidend groter is dan bij de andere waterlelies uit deze groep. De wortelstok is van het type Marliac.

Bloei: uitzonderlijk goed

Bloem diameter: 13-15 cm

Blad diameter: 20 cm

Plant diameter: 120-150 cm

Voor vijvers: mini, kleine en middelgrote

Waterdiepte: 20-50 cm

WATERLELIE

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

TEKST EN FOTOGRAFIE: Guido Lurquin

GRAFISCHE VORMGEVING: Katrien Van De Steene, Whitespray

Als u opmerkingen of vragen heeft, kunt u contact opnemen met onze redactie: redactielifestyle@lannoo.com

© Guido Lurquin & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024

D/2024/45/441 – NUR 425-427

ISBN: 978 94 014 2637 4

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.